

เตลั ปน ติดนุณิ เสฏฺฐิโน อูปฏฺฐาโก สุมโน นาม มาลากาโร อโหสิ ฯ

ก็ อ.นายมาลาการ ชื่อว่าสุมนะ ผู้เป็นอูปฏฺฐาก ของเศรษฐี ท. สาม เหล่านั้น ได้มีแล้ว ฯ

โส เต เสฏฺฐิโน เอวมาท “อหิ ตุมหากิ ทิฆมตฺตํ อูปการโก, สตุถารํ โภเชตุกาโมมฺหิ; มยฺหิ เอกทิวสํ สตุถารํ เท ภาติ ฯ

(อ.นายมาลาการ) นั้น กล่าวแล้ว กะเศรษฐี ท. เหล่านั้น อย่างนี้ ว่า “อ.ข้าพเจ้า เป็นผู้กระทำซึ่งอุปการะ แก่ท่าน ท. ตลอดกาลนาน (ย่อมเป็น), (อ.ข้าพเจ้า) เป็นผู้ใคร่เพื่ออันยังพระศาสนาให้สวย ย่อมเป็น, (อ.ท่าน ท.) ขอจงให้ ซึ่งพระศาสนา แก่ข้าพเจ้า ตลอดวันหนึ่ง” ดังนี้ ฯ

“เตนทิ ภณเ เสว โภเชหิตี ฯ

(อ.เศรษฐี ท. กล่าวแล้ว) ว่า “แนะนำเลย ถ้าอย่างนั้น (อ.ท่าน) (ยังพระศาสนา) จงให้สวย ในวันพรุ่ง” ดังนี้ ฯ

“สาธุ สามีติ โส สตุถารํ นิมนเตตฺวา สกุการํ ปฏฺฐาเทสิ ฯ

(อ.นายมาลาการ) นั้น (กล่าวแล้ว) ว่า “ข้าแต่ นาย อ.ดีละ” ดังนี้ ทูลนิมนต์แล้ว ซึ่งพระศาสนา จัดแจงแล้ว ซึ่งสักการะ ฯ

ตทา ราชฯ สามาวตฺยา เทวสิกัง ปุปฺผมุเล อฏฺฐ กหาปณเ เทติ ฯ

ในกาลนั้น อ.พระราชฯ ย่อมพระราชทาน ซึ่งกหาปณะ ท. แปด อันเป็นค่าแห่งดอกไม้ แก่พระนางสามาวดี ทุก ๆ วัน ฯ

ตสฺสา ขุชฺชุตฺตรา นาม ทาสี สุมณมาลาการสฺส สนฺติกัง คนฺตฺวา นิพทุรํ ปุปฺผานิ คณฺหาติ ฯ

อ.นางทาสี (ของพระนางสามาวดี) นั้น ชื่อว่า ขุชฺชุตฺตรา ไปแล้ว สู้สำนัก ของนายมาลาการชื่อว่าสุมนะ ย่อมถือเอา ซึ่งดอกไม้ ท. เนื่องนิตย ฯ

อถ นํ ตสฺมี ทิวเส อาคตํ มาลากาโร อาท “มยา สตุถา นิมนฺตีโต, อชฺช อคฺคปุปฺผเติ สตุถารํ ปุเชสฺสามิ; ติฏฺฐตาว ตฺวํ, ปริเวสนาย สหายิกา หุตฺวา ฐมฺมํ สุตฺวา อวเสสฺยานิ ปุปฺผานิ คเหตฺวา คมิสฺสสึตี ฯ

ครั้งนั้น อ.นายมาลาการ กล่าวแล้ว ว่า “อ.พระศาสนา อันข้าพเจ้า นิมนต์แล้ว, ในวันนี้ (อ.ข้าพเจ้า) จักบูชา ซึ่งพระศาสนา ด้วยดอกไม้อันเลิศ ท., อ.ท่าน จงหยุด ก่อน, (อ.ท่าน) เป็นหญิงสหาย ในการเลี้ยงดู เป็น พังแล้ว ซึ่งธรรม ถือเอาแล้ว ซึ่งดอกไม้ ท. อันเหลือลง จักไป” ดังนี้ (กะนางทาสี) นั้น ผู้มาแล้ว ในวัน นั้น ฯ

(P47) สา “สาธุติ อธิวเสสิ ฯ

(อ.นางทาสี) นั้น (รับพร้อมเฉพาะแล้ว) ว่า “อ.ดีละ” ดังนี้ (ยังคำ) ให้อยู่ทับแล้ว ฯ

สุมโน พุทฺธปฺปมฺขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปรีวีสิตฺวา อนฺุโมทนกรณตฺถาย ปตฺตํ อคฺคเหสิ ฯ

อ.นายสุมนะ อังคาสแล้ว ซึ่งหมู่แห่งภิกษุ ผู้มีพระพุทธานุเป็นประมุข ได้รับเอาแล้ว ซึ่งบาตร เพื่อประโยชน์แก่การกระทำ ซึ่งการอนุโมทนา ฯ

สตถา อนุโมทนธมมเทสน์ อารภี ฯ

อ.พระศาสดา ทรงเริ่มแล้ว ซึ่งพระธรรมเทศนาเป็นเครื่องอนุโมทนา ฯ

ขุขุชุตตราปิ สตถุ ธมมกถํ สุนนฺตียะว โสตาปัตติผล ปตัญฺจหิ ฯ

แม่ อ.นางขุขุชุตตรา พังอยู่ ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งธรรม ของพระศาสดานั้นเที่ยว ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว ในโสตปัตติผล ฯ

สา อญฺเญสุ ทิวเสสุ จตฺตาริ กหาปณ อตฺตโน คเหตฺวา จตุหิ ปุปฺพานิ คเหตฺวา คจฺจติ, ตํทิวสํ อญฺฺจหิ ปุปฺพานิ คเหตฺวา คตา ฯ

(อ.นางขุขุชุตตรา) นั้น ถือเอาแล้ว ซึ่งกหาปณะ ท. สี่ เพื่อตน ถือเอาแล้ว ซึ่งดอกไม้ ท. (ด้วยกหาปณะ ท.) สี่ ย่อมไป ในวัน ท. เหล่าอื่น, ในวันนั้น (อ.นางขุขุชุตตรา นั้น) ถือเอาแล้ว ซึ่งดอกไม้ ท. (ด้วยกหาปณะ ท.) แม่แปด ไปแล้ว ฯ

อถ นํ สามาวตํ อาห “กินฺนุ โข อมฺม อมฺหากํ รมฺภา ทฺวิคฺฌํ ปุปฺพมฺลํ ทินฺนหฺติ ฯ

ครั้งนั้น อ.พระนางสามาวดี ตรัสแล้ว (กะนางขุขุชุตตรา) นั้น ว่า “นะแม่ อ.คำแห่งดอกไม้ อันคุณด้วยสอง อันพระราชา พระราชทานแล้ว แก่เรา ท. หรือหนอแล” ดังนี้ ฯ

“โน อญฺเยติ ฯ

(อ.นางขุขุชุตตรา กราบทูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระแม่เจ้า (อ.คำแห่งดอกไม้ อันคุณด้วยสอง อันพระราชา พระราชทานแล้ว แก่เรา ท.) หามิได้” ดังนี้ ฯ

“อถ กสฺมา พฺหุณี ปุปฺพานีติ ฯ

(อ.พระนางสามาวดี ตรัสถามแล้ว) ว่า “(ครั้นเมื่อความเป็น) อย่างนั้น (มีอยู่), อ.ดอกไม้ ท. เป็นของมาก (ย่อมเป็น) เพราะเหตุไร” ดังนี้ ฯ

“อญฺเญสุ ทิวเสสุ อหํ จตฺตาริ กหาปณ อตฺตโน คเหตฺวา จตุหิ ปุปฺพานิ อาหรมิํติ ฯ

(อ.นางขุขุชุตตรา กราบทูลแล้ว) ว่า “อ.หม่อมฉัน ถือเอาแล้ว ซึ่งกหาปณะ ท. สี่ เพื่อตน ย่อมนำมา ซึ่งดอกไม้ ท. (ด้วยกหาปณะ ท.) สี่ ในวัน ท. เหล่าอื่น” ดังนี้ ฯ

“อชฺช กสฺมา น คณฺหสีติ ฯ

(อ.พระนางสามาวดี ตรัสถามแล้ว) ว่า “ในวันนี้ (อ.เจ้า) ย่อมไม่ถือเอา เพราะเหตุไร” ดังนี้ ฯ

“สฺมมาสมฺพุทฺธสฺส ธมฺมกถํ สุตฺวา ธมฺมสฺส อธิคตตฺตาติ ฯ

(อ.นางขุขุชุตตรา กราบทูลแล้ว) ว่า “(ในวันนี้ อ.หม่อมฉัน ย่อมไม่ถือเอา) เพราะความที่แห่งธรรม เป็นธรรมอันหม่อมฉัน พัง ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งธรรม ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วจึงถึงทักแล้ว” ดังนี้ ฯ

อถ นั “อเ ฏฐทาลี เอตตํ กาลํ ตยา คหิตกหาปณ เม เทหิตี อตฺตเชตฺวา “อมฺม ตยา ปิตํ อมตํ อมฺเหปิ ปาเปหิตี วตฺวา, “เตนหิ มํ นหาเปหิตี วุตฺเต, โสฬสฺหิ คนฺโธทกมญฺเฐหิ นหาเปตฺวา เทว มญฺจสาญฺเญ ทาเปลล ๑

ครั้งนั้น (อ.พระนางสามาวดี) ไม่ทรงคุกคามแล้ว (ซึ่งนางขุซซุตตรา) นั้น ว่า “เนาะนางทาสีผู้อันโทษประทุษร้ายแล้ว ไว้ย (อ.เจ้า) จงให้ ซึ่งกหาปณะอันเจ้าถือเอาแล้ว ท. ตลอดกาล อันมีประมาณเท่านี้ แก่เรา” ดังนี้ ตรัสแล้ว ว่า “เนาะแม่ (อ.เจ้า) แม้อย่างเรา ท. จงให้เต็ม ซึ่งน้ำอมฤต อันอันเจ้าเต็มแล้ว” ดังนี้, (ครั้นเมื่อคำ) ว่า “ถ้าอย่างนั้น (อ.พระองค์) ยังหม่อมฉัน จงให้อาบ” ดังนี้ (อันนางขุซซุตตรา) กราบพูลแล้ว, (ทรงยังนางขุซซุตตรา) ให้อาบแล้ว ด้วยหม้ออันเต็มแล้วด้วยน้ำอันเจือด้วยของหอม ท. สิบหก (ทรงยังบุคคล) ให้ให้แล้ว ซึ่งผ้าสาฎกเนื้อเกลี้ยง ท. สอง ๑

สา เอกํ นิวาเสตฺวา เอกํ ปารุปีตฺวา อาสนํ ปญฺญาเปตฺวา เอกํ วิชนํ ออาหาราเปตฺวา อาสนํ นิสิตฺวา จิตฺตวิชนํ อาทาย ปญฺจ มาตุคามสตานิ อามนฺเตตฺวา ตาสํ สตุถารว เทลิตินิยามเมเนว ธมฺมํ เทเสลล ๑

(อ.นางขุซซุตตรา) นั้น นุ่งแล้ว (ซึ่งผ้าสาฎก) ผืนหนึ่ง ห่มแล้ว (ซึ่งผ้าสาฎก) ผืนหนึ่ง (ยังบุคคล) ให้ปูลาดแล้ว ซึ่งอาสนะ (ยังบุคคล) ให้นำมาแล้ว ซึ่งพัด อันหนึ่ง นุ่งแล้ว บนอาสนะ ถือเอาแล้ว ซึ่งพัดอันวิจิตร เรียกมาแล้ว ซึ่งร้อยแห่งมาตุคาม ท. ห้า แสดงแล้ว ซึ่งธรรม (แก่หญิง ท.) เหล่านั้น โดยทำนอง (แห่งธรรม) อันพระศาสดา ทรงแสดงแล้วนั้นเทียว ๑

ตสฺสา ธมฺมกถํ สุตฺวา ตา สพฺพาปิ โสตาปัตติผลํ ปตฺติญฺหีสุ ๑

(อ.หญิง ท.) เหล่านั้น แม่ทั้งปวง ฟังแล้ว ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งธรรม (ของนางขุซซุตตรา) นั้น ตั้งอยู่เฉพาะแล้ว ในโสดาปัตติผล ๑

ตา สพฺพาปิ ขุซฺซุตฺตรํ วนฺทิตฺวา “อมฺม อชฺชโต ปญฺญาเป ตวํ กิลิฏฺฐกมฺมํ มา กริ, อมฺหากํ มาตุจฺจฺจาเน จ อาจริยจฺจฺจาเน จ จตฺวา สตุฏฺฐ สนนํ คนฺตฺวา สตุถารว เทลิตํ (P48) ธมฺมํ สุตฺตฺวา อมฺหากํ กเถหิตี วทิสฺสุ ๑

(อ.หญิง ท.) เหล่านั้น แม่ทั้งปวง ไหว้แล้ว ซึ่งนางขุซซุตตรา กล่าวแล้ว ว่า “ดูก่อนแม่ อ.ท่าน อย่างกระทำแล้ว ซึ่งกรรมอันเศร้าหมองแล้ว จำเดิม แต่วันนี้, (อ.ท่าน) ตั้งอยู่แล้ว ในฐานะแห่งมารดาด้วย ในฐานะแห่งอาจารย์ด้วย ของข้าพเจ้า ท. ไปแล้ว สู้สำนัก ของพระศาสดา ฟังแล้ว ซึ่งธรรม อัน (อันพระศาสดา) ทรงแสดงแล้ว จงบอก แก่ข้าพเจ้า ท.” ดังนี้ ๑

สา ตถา กโรณฺตี อปรมาเค ตปิฏฺกธฺรา ชาตา ๑

(อ.นางขุซซุตตรา) นั้น กระทำอยู่ เหมือนอย่างนั้น เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งปิฎกสาม เกิดแล้ว ในกาลอันเป็นส่วนอื่นอีก ๑

อถ นั สตุถา “เอตทคฺคํ ภิกฺขเว มม สāvikaṃ อุปāsikaṃ ธมฺมกถิกานํ ยทิตํ ขุซฺซุตฺตราติ เอตทคฺเค จเปลล ๑

ครั้งนั้น อ.พระศาสดา ทรงตั้งไว้แล้ว (ซึ่งนางขุซซุตตรา) นั้น ในเอตทัคคะ ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ท. (อ.ชั้นปัญญา) นี้ใด คือ อ.นางขุซซุตตรา, (อ.ชั้นปัญญา) นั้น เป็นยอด แห่งอุปาสิกา ท. ผู้เป็นสาวิกา ของเรา ผู้เป็นธรรมกถิกา (ย่อมเป็น)” ดังนี้ ๑

ตาปิ โข ปญฺจสตา อิตฺถิโย ตํ เอวมาหฺสุ “อมฺม สตุถารํ ปสฺสิตฺตูกามมฺห, ตํ โน ทสฺเสหิ, คนฺธมาลาทีหิ นํ ปุชฺเชลล สามาติ ๑

อ.หญิง ท. ผู้มีร้อยห้าเป็นประมาณ แม่เหล่านั่นแล กล่าวแล้ว (กะนางชูชชุตตรา) นั้น อย่างนี้ ว่า “ดูก่อนแม่ (อ.ข้าพเจ้า ท.) เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเฝ้า ซึ่งพระคาสดา ย่อมเป็น, (อ.ท่าน) ขอจงแสดง (ซึ่งพระคาสดา) นั้น แก่ข้าพเจ้า ท., (อ.ข้าพเจ้า ท.) จักบูชา (ซึ่งพระคาสดา) นั้น (ด้วยวัตถุ ท.) มีของหอมและระเบียบเป็นต้น” ดังนี้ ฯ

“อวยเย ราชกุล นาม ภริยํ, ตุมเห คเหตวา พหิ คนฺตุํ น สกฺกาติ ฯ

(อ.นางชูชชุตตรา กล่าวแล้ว) ว่า “ข้าแต่แม่เจ้า ชื่อ อ.ราชตระกูล เป็นที่หนัก (ย่อมเป็น), (อันข้าพเจ้า) ไม่อาจ เพื่ออันพาเอา ซึ่งท่าน ท. แล้วจึงไป ในภายนอก” ดังนี้ ฯ

“อมฺม มา โน นาเสหิ, ทสฺเสหเว อมฺหากํ สตุถารนฺติ ฯ

(อ.หญิง ท. เหล่านั้น กล่าวแล้ว) ว่า “ดูก่อนแม่ (อ.ท่าน) ขอจงอย่ายังข้าพเจ้า ท. ให้ฉิบหาย, (อ.ท่าน) ขอจงแสดงนั่นที่วิวซึ่งพระคาสดา แก่ข้าพเจ้า ท.” ดังนี้ ฯ

“เตนหิ ตุมหากํ วสนคพฺภานํ ภิตฺตีสฺสุ, ยตฺตเกน โอลฺเกตุํ สกฺกา โหติ, ตตฺตํ จิหฺมํ กตฺวา คนฺธมาลาทีนํ อาหฺราเปตฺวา สตุถารํ ติณฺณํ เสฏฺฐิณํ ชรทฺวารํ คจฺจนฺตํ ตุมเห เตสฺสุ เตสฺสุ จาเนสฺสุ จตฺวา โอลฺเกถ เจว หตฺเถ ปสาเรตฺวา วนฺทถ จ ปุเชถ จาติ ฯ

(อ.นางชูชชุตตรา กล่าวแล้ว) ว่า “ถ้าอย่างนั้น (อ.ท่าน ท.) กระทำแล้ว ซึ่ง - อ.อัน (อันท่าน ท.) อาจ เพื่ออันแลดู (โดยช่อง) อันมีประมาณเท่าใด ย่อมมี, - ช่อง อันมีประมาณเท่าที่นั่น ที่ผา ท. แห่งห้องเป็นที่อยู่ ท. ของท่าน ท. (ยังบุคคล) ให้ นำมาแล้ว (ซึ่งวัตถุ ท.) มีของหอมและระเบียบเป็นต้น ยืนอยู่แล้ว ในที่ ท. เหล่านั้น เหล่านั้น จงแลดูด้วยนั้นเทียว เขยียดออกแล้ว ซึ่งมือ ท. จงถวายบังคมด้วย จงบูชาด้วย ซึ่งพระคาสดา ผู้เสด็จไปอยู่ สู่ประตูแห่งเรือน ของเศรษฐี ท. สาม” ดังนี้ ฯ

ตา ตถา กตฺวา สตุถารํ คจฺจนฺตญฺเจว อาคจฺจนฺตญฺจ โอลฺเกตฺวา วนฺทิสฺสุ เจว ปุเชสิ จ ฯ

(อ.หญิง ท.) เหล่านั้น กระทำแล้ว เหมือนอย่างนั้น แลดูแล้ว ซึ่งพระคาสดา ผู้เสด็จไปอยู่ด้วยนั้นเทียว ผู้เสด็จมาอยู่ด้วย ถวายบังคมแล้วด้วยนั้นเทียว บูชาแล้วด้วย ฯ